

Projekt: Digitální učební materiály ve škole, registrační číslo projektu CZ.1.07/1.5.00/34.0527

Příjemce: Střední zdravotnická škola a Vyšší odborná škola zdravotnická, Husova 3, 371 60 České Budějovice

Název materiálu: Progresivní změny

Autor materiálu: MUDr. Jaroslava Kubátová

Datum (období) vytvoření: 19. 12. 2013

Zařazení materiálu:

Šablona: Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT (III/2)

Předmět: Patologie a patologická fyziologie,
3. ročník

Sada: PF1

Tematická oblast: Patologie

Číslo DUM: 19

Ověření materiálu ve výuce:

Datum ověření: 15. 1. 2014

Ověřující učitel: MUDr. Zdeňka Kasková

Třída: ZLY 3

Popis způsobu použití materiálu ve výuce: Výuková elektronická prezentace, která je určena pro seznámení žáků s progresivními změnami. Materiál může sloužit jako názorná pomůcka doplňující výklad učitele, ale také je vhodná pro domácí přípravu žáků (např. zpřístupněním formou e-learningu). Materiál obsahuje zpětnou vazbu ověřující pochopení látky v podobě závěrečného snímku s otázkami k tématu.

Tento výukový materiál je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Progresivní změny

MUDr. Jaroslava Kubátová

3. ročník

Progresivní změny

- slouží ke zlepšení funkce tkání a orgánů
- obnova a náhrada buněk
- úprava chorobných stavů
- náprava škod v důsledku regresivních změn (např. nekróza při infarktu – náhrada jizvou)

Přehled progresivních změn

Progresivní změna	Vysvětlení
regenerace	plnohodnotná náhrada tkáně
reparace	náhrada tkáně méně hodnotnou tkání
transplantace	přenesení orgánu či tkáně na jiné místo téhož organismu nebo na jiného jedince
hypertrofie	zvětšení tkáně na podkladě zvětšení buněk
hyperplazie	zvětšení tkáně na podkladě zmnožení počtu buněk
metaplazie	přeměna tkáně

Regenerace

= náhrada ztracené tkáně tkání
rovnocennou se zachováním
funkce

vyšší živočichové – schopnost
regenerace omezená

nižší živočichové – větší schopnost
regenerace (např. ještěrce doroste
ocas)

Regenerace končetin mořské hvězdice

[1]

Dělení tkání podle schopnosti regenerace

1. Obnovovací – neustále regenerují
příklad: pokožka, střevní sliznice, kostní dřeň, děložní sliznice
2. Stálé (stabilní) – menší regenerační schopnost, k úplné regeneraci potřebují vodítka v podobě vazivové kostry, buňky se dělí až na nějaký podnět
příklad: játra, ledviny, hladká svalovina
3. Trvalé – nemají schopnost regenerace, poškození se hojí reparací (jizvou)
příklad: příčně pruhovaná svalovina, nervová tkáň – jizva z glie (podpůrné nervové tkáně), neurony se již nedělí

Reparace

= náhrada ztracené tkáně tkání méně hodnotnou
(hlavně vazivovou, vznik jizvy)

příklad: hojení ran, organizace hematomu, vhojování
cizích těles

Hojení ran:

a. Per primam – prvotní: hladké neinfikované okraje
rány, těsně u sebe (např. operační rána)

výsledek: úzká, sotva patrná jizva

b. Per secundam – druhotné: nerovné okraje, daleko
od sebe, zhmoždění tkáně, infekce

výsledek: širší, vkleslá nebo vystouplá jizva

Jizva po operaci bypassu hojící se per primam

[2]

Hojení zlomenin

Obal kosti (periost), vlastní kost i kostní dřeň obsahují cévy → zlomenina vždy doprovázena krvácením, tj. vzniká hematom

1. až 2. den: organizace hematomu (vznik nespecifické granulační tkáně)

2. ž 8. den: vazivový svalek (callus)

2. až 4. týden: provizorní kostěný svalek

4. až 6. týden: definitivní kostěný svalek

Normální hojení zlomeniny: 4 až 6 týdnů

Hojení zlomenin (pokračování)

u starých lidí – trvá déle

pro hojení – nutná fixace (znehynění)

při předčasném odstranění fixace hrozí vznik pakloubu (pseudoarthrosis) – kosti se proti sobě pohybují, provizorní spojení praská, musí se řešit chirurgicky

Patologická zlomenina:

vzniká bez úrazu při běžné činnosti v místě, kde je porušená stavba kosti (např. metastázy nádorů do kosti, osteoporóza)

Transplantace

= přenesení tkání nebo orgánů

a. na jiné místo téhož organismu

(AUTOLOGNÍ, AUTOTRANSPLANTACE)

příklad: kostní dřeň, kůže (u popálenin)

b. na jiného jedince téhož druhu, tj. na

člověka (ALLOGENNÍ TRANSPLANTACE)

příklad: ledviny, srdce, plíce, slinivka

břišní, kostní dřeň, játra

Problémy u transplantací = překonat imunologickou bariéru

1. Užívání léků, které snižují imunitu = imunosupresiv
2. Vybírání dárců podle shody v HLA systému a krevní skupiny

HLA systém – složitý genetický systém, který kóduje antigeny na povrchu buněk (Human Lymphocyte Antigen)

- byl zjištěn na lymfocytech
- podle tohoto systému se vytváří např. registr dárců kostní dřeně

Komplikace po transplantaci

1. REJEKCE = odmítnutí štěpu (transplantátu) hostitelem
  - a. akutní – vznik za dny až týdny po transplantaci
  - b. chronická (pozdní) – vznik za měsíce po transplantaci
2. GVHD (Graft Versus Host Disease) = reakce štěpu proti hostiteli
imunokompetentní buňky (T-lymfocyty) ze štěpu rozeznají antigeny příjemce a vyvinou proti němu reakci

Hypertrofie

= zvětšení buněk tkání, orgánů

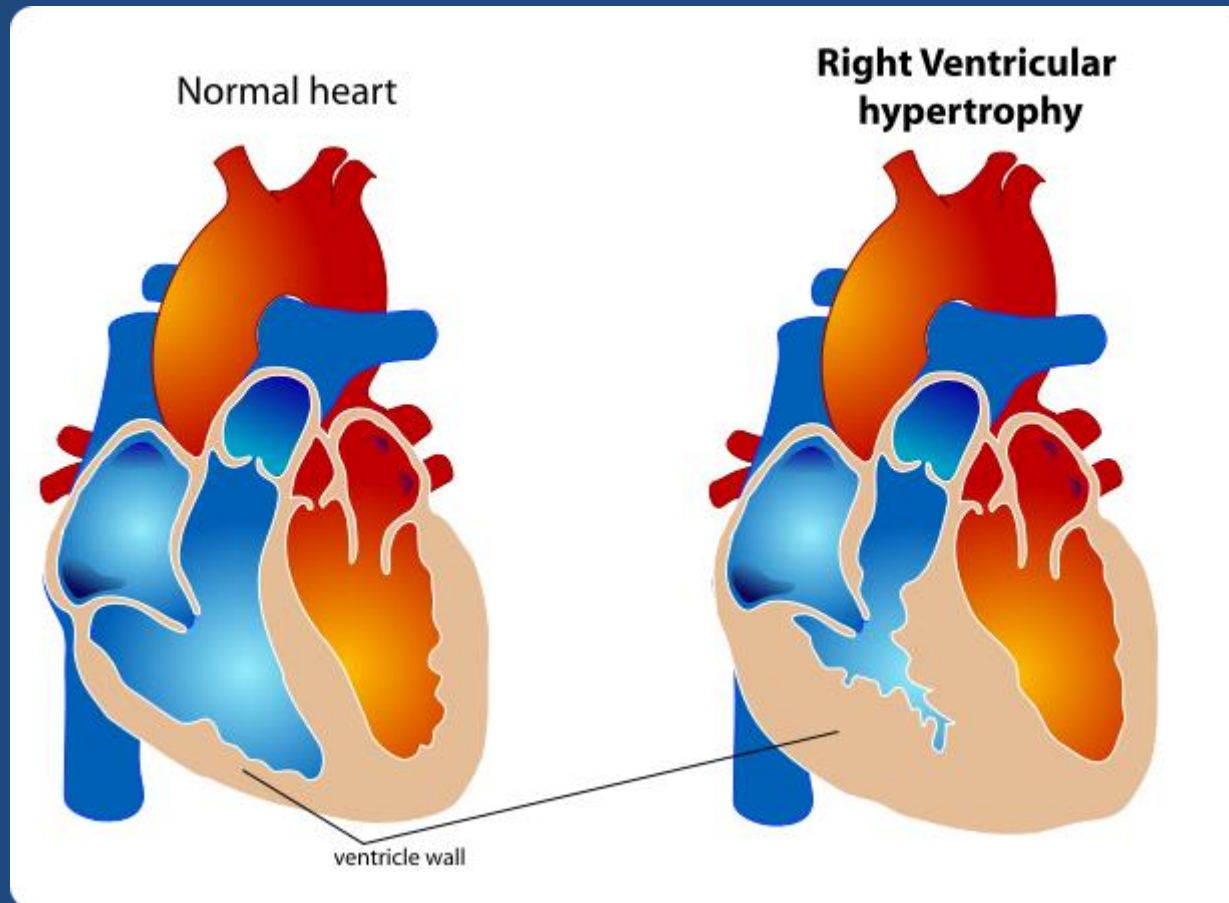
příklad:

pracovní hypertrofie – při funkčním zatížení (zbytnění při posilování, hypertrofie levé srdeční komory při hypertenzi ve velkém oběhu)

kompenzační hypertrofie – zbytnění buněk, které musejí přebrat funkci poškozených buněk (zvětšení ledviny po vyjmutí jedné ledviny)

Hypertrofie pravé komory při hypertenzi v plicním oběhu

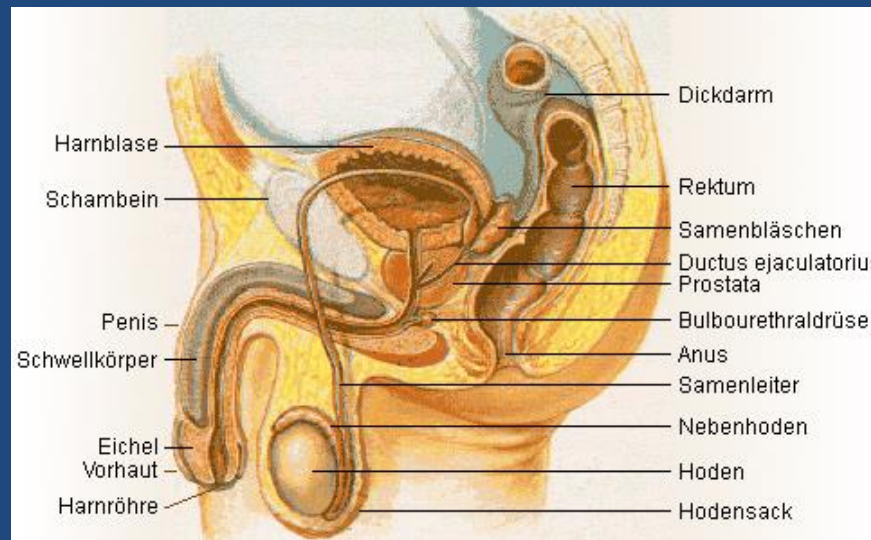
Hyperplazie

= zmnožení počtu buněk → zvětšení tkání,
orgánů

příklad:

hormonálně podmíněná hyperplazie prostaty

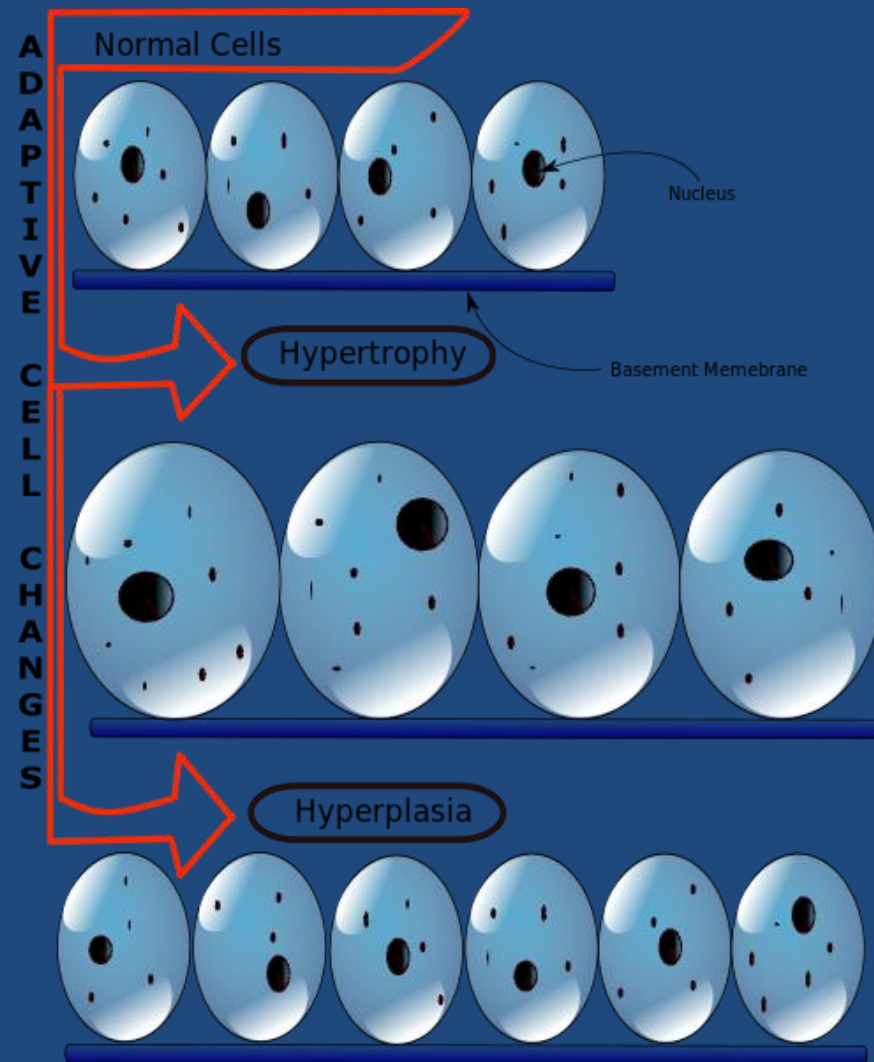
častá u mužů po 60. roce věku

Na obr.
uložení
prostaty

[4]

Rozdíl mezi hypertrofií a hyperplazií

Metaplazie

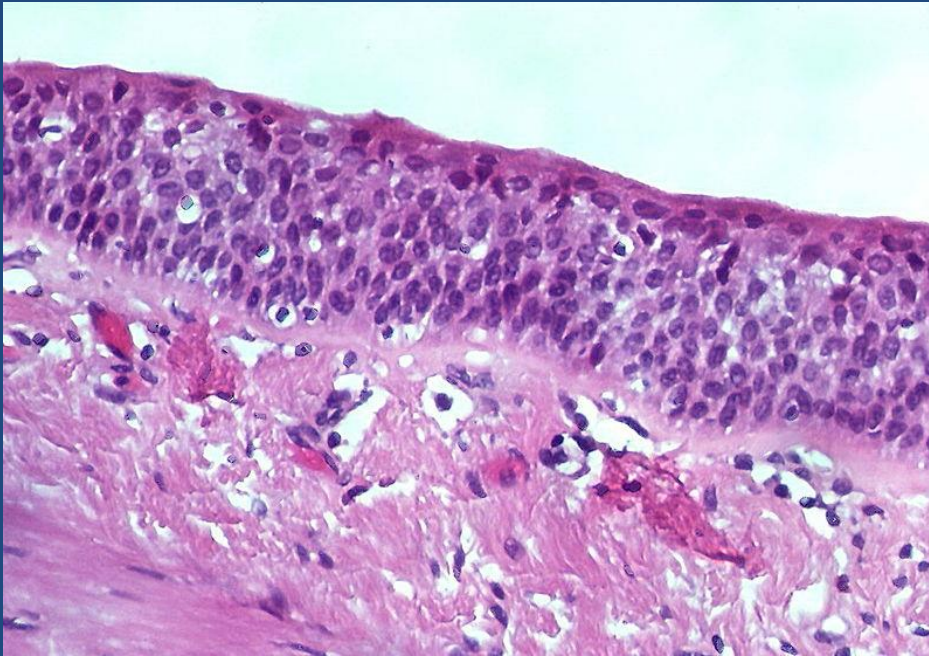
= přeměna diferencované tkáně v jinou diferencovanou tkáň stejného druhu

příklad:

dlaždicová metaplazie u kuřáků – cylindrický epitel s řasinkami v dýchacích cestách se přemění na dlaždicový rohovějící epitel

➔ je zde vyšší riziko vzniku karcinomu

Dlaždicobuněčná metaplazie v dýchacích cestách

[6]

Metaplastický epitel je na obrázku nahoře (tmavší fialový odstín)

Otázky

Otázky:

1. Jaký je rozdíl mezi regenerací a reparací?
2. Jak dlouho se hojí zlomenina?
3. Jaké reakce mohou vznikat po transplantaci?
4. Jaký je rozdíl mezi hypertrofií a hyperplazií?
5. Čím je nebezpečná dlaždicobuněčná metaplazie epitelu v dýchacích cestách?

Seznam použité literatury a pramenů

Použitá literatura:

MAČÁK, J., MAČÁKOVÁ, J. *Patologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2004. ISBN: 80-247-0785-3.

STŘÍTESKÝ, J. *Patologie – Učebnice pro zdravotnické školy a bakalářské studium*. 1. vyd. Olomouc: Epava, 2001. ISBN: 80-86297-06-3.

Seznam použité literatury a pramenů (pokračování)

V prezentaci byly dále použity obrázky z následujících zdrojů:

1. Brocken Inaglory. [cit. 2013-12-17]. Dostupný pod licencí Creative Commons a GNU Free Documentation License na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sea_star_regenerating_legs.jpg.
2. Johnmayer. [cit. 2013-12-17]. Dostupný pod licencí Creative Commons a GNU Free Documentation License na WWW:
<http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Coronarybypassscar.jpg>.
3. Mariana Ruiz. [cit. 2013-12-19]. Dostupný volně na WWW :
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Right_Ventricular_hypertrophy.svg.
4. User:LennertB. [cit. 2013-12-19]. Dostupný pod licencí Creative Commons a GNU Free Documentation License na WWW:
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Male_anatomy_de.png.
5. SchwarzeMelancholie. [cit. 2013-12-19]. Dostupný pod licencí Creative Commons a GNU Free Documentation License na WWW :
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Hyperplasia_vs_Hypertrophy.svg.
6. Yale Rosen. [cit. 2013-12-19]. Dostupný pod licencí Creative Commons na WWW :
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Bronchial_squamous_metaplasia.jpg.